

**Адміністративна справа як
предмет розгляду
адміністративних судів**

Стаття 55 Конституції гарантує кожному право на захист своїх прав і свобод у суді, а також на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Справа адміністративної юрисдикції (далі - адміністративна справа) - переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Пов'язуючи адміністративну юрисдикцію з публічно-правовими спорами, законодавець, втім, не визначає поняття «публічно-правовий спір».

Публічно-правовий спір відноситься до соціальних конфліктів, а точніше до різновиду останніх - юридичного конфлікту.

У самому загальному плані соціальний конфлікт можна позначити як прояв об'єктивних чи суб'єктивних суперечностей, які виражаються у протиборстві сторін, іншими словами, це така ситуація, коли сторони взаємодії переслідують будь-які свої цілі, які суперечать чи взаємно виключають одна одну.

Власне юридичний конфлікт (юридичний конфлікт у вузькому розумінні) породжується юридичними ситуаціями і розв'язується юридичними засобами (тобто за допомогою норм права, суб'єктивних прав, обов'язків, правовідносин, юридичних фактів, правозастосовчих актів, договорів, засобів примусу, пільг, заборон, інших інститутів, які відіграють роль суспільних регуляторів).

Такі юридичні конфлікти у юридичній літературі іменуються правовими спорами.

Правовий спір є різновидом соціального конфлікту, який пов'язаний з правовими інтересами, що виникають у зв'язку зі створенням, зміною, реалізацією, порушенням або тлумаченням права та втілюється у таких діях його сторін, що тягнуть для них правові наслідки, правовий спір можна визначити як втілену в юридичнозначущих діях суперечність суб'єктів права щодо норм права чи їх реалізації.

Основною ознакою публічно-правового спору є його виникнення з публічно-правових відносин - якщо реалізація повноважень органу публічної влади відбувається через конкретні правовідносини з іншими суб'єктами, спір буде публічно-правовим, якщо спірні права, свободи, інтереси, обов'язки реалізуються у публічно-правових відносинах.

Публічно-правовим відносинам, притаманні такі ознаки:

1. ці відносини пов'язані з виконанням державою чи територіальними громадами своїх публічних функцій, зокрема щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина;
2. у цих відносинах домінує публічно-правовий інтерес (прагнення забезпечити блага, які мають загально суспільну вагу, тобто блага, що є важливими не лише для однієї окремої особи, а для значної кількості людей - громади, суспільства);
3. вони урегульовані нормами публічного права (передусім це норми, що закріплені в актах конституційного, кримінального, адміністративного, фінансового законодавства тощо);
4. як правило, учасником цих відносин є суб'єкт, який наділений публічно-владними повноваженнями (для визнання відносин публічно-правовими потрібно, щоб суб'єкт, якого наділено публічно-владними повноваженнями, здійснював у цих відносинах ці повноваження; таким суб'єктом, як правило, є державний орган, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа або інший суб'єкт, якому делеговані відповідні повноваження держави чи місцевого

Публічно-правовий спір можна визначити як втілену в юридично значущих діях сторін суперечність з приводу реалізації публічно-владних повноважень, у тому числі через прийняття нормативно-правових актів, а також з приводу прав, свобод, інтересів, обов'язків у публічно-правових відносинах.

Ознаки публічно-правових спорів:

1. пов'язані з реалізацією публічної влади (державної влади та місцевого самоврядування), у тому числі через здійснення управлінської діяльності;
2. предметом таких спорів виступає суперечність між його сторонами щодо реалізації владних повноважень органу публічної влади (враховуючи, що реалізація повноважень відбувається через здійснення органом конкретних дій по прийняттю нормативних чи індивідуальних правових актів, укладенню публічно-правових договорів, здійсненню інших дій, що тягнуть юридичні наслідки чи нездійснення вказаних дій, мова йде про рішення, дії чи бездіяльність органу, його посадової чи службової особи) та реалізації прав, свобод, інтересів, обов'язків (що пов'язані з рішенням, дією чи бездіяльністю органу, його посадової чи службової особи, якщо, звісно, правовідносини, які виникли внаслідок цього, є публічно-правовими);
3. принаймні однією із сторін у спорі є орган публічної влади у зв'язку із здійсненням ним публічно-владних повноважень (його посадова чи службова особи) (деякі публічно-правові спори, що є виключенням з наведеного, визначені у ст.ст.174,175КАСУУкраїни);
4. розв'язання таких спорів втілюється у юридично значущих діях його сторін, що потребує відповідних юридичних, у тому числі й судових,

Для визначення публічно-правових спорів, які віднесено до адміністративної юрисдикції, відмежування їх від публічно-правових спорів, що вирішуються у рамках інших судових процедур, законодавцем у Кодексі адміністративного судочинства України використано три критерії:

1. визначено сферу публічно-владної діяльності, із здійсненням якої пов'язані публічно-правові спори, що вирішуються у порядку адміністративного судочинства;
2. визначено перелік основних категорій публічно-правових спорів, на які поширюється адміністративна юрисдикція;
3. визначено перелік категорій публічно-правових спорів, на які не поширюється адміністративна юрисдикція.

Юрисдикція адміністративних судів
поширюється на правовідносини, що
виникають у зв'язку з здійсненням суб'єктом
владних повноважень владних управлінських
функцій, а також у зв'язку з публічним
формуванням суб'єкта владних повноважень
шляхом виборів або референдуму.

Юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема:

1) спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності;

2) спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби;

3) спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень;

4) спори, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання не чинними адміністративних договорів;

5) спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України;

6) спори щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;

7) спори фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності у частині доступу до публічної інформації.

Юрисдикція адміністративних судів не поширюється на публічно-правові справи:

1) що віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України;

2) що належить вирішувати в порядку кримінального судочинства;

3) про накладення адміністративних стягнень;

4) щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) об'єднання громадян віднесені до його внутрішньої діяльності або виключної компетенції.